

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

תוכן

3	מאויב לאוהב – ש"י עגנון
5	אם לא למעלה מזה – י"ל פרץ
7	דבר אל בני המצווה – מרטין בובר
9	קטע יומן – חנה סנש
11	קטע יומן – אנה פרנק
13	קטע מנאום – מרים נאור
15	אין ישועה להודו – מהטמה גנדי
17	בני חורין סוף סוף – נלסון מנדלה
19	יש לי חלום – מרטין לותר קינג
21	האהבה מתחילה בבית – האם תרזה

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידייקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

מאויב לאוהב

שמואל יוסף עגנון

עד שלא נבנתה תלפיות היה מלך הרוחות מושל שם בכל הארץ, וכל שריו
וְעַבְדֵי רוחות עזים וקשים יושבים שם **בהר ובעמק בגבעה ובגיא** ועושים כל מה
שליבם חפץ, כאילו להם בלבד ניתנה ארץ.

פעם אחת **נזדמנתי** לשם, ראיתי שהמקום נאה והאוויר צח והרקיע תכלת טהורה
והארץ רַחֲבַת יְדֵיִים, טיילתי לי לְהִנָּאתי. פגע בי רוח. אמר לי, מה אתה עושה
כאן? אמרתי לו, מטייל אני. אמר לי, מטייל אתה? טפח על ראשי וזרק את כובעי.
כפפתי עצמי לְהִרְיֵמוֹ. פיזר את בגדיי **והפכום** על ראשי ועשאני לְצַחֹק. העברתי
בגדי מעל ראשי. עמד הרוח **והפִּילָנִי** לארץ וצחק צחוק פרוע. **הגבהתי** את עצמי
ועמדתי. הטיח בי וצעק, **פָּלַךְ וּלְךָ, פָּלַךְ וּלְךָ** [...] ..

שמואל יוסף (ש"י) עגנון (צ'אצ'קס) נולד בשנת 1888 בגליציה ונפטר בשנת 1970 בירושלים. אביו עסק בסחר פרוות והיה מחסידי הרבי מצ'ורטקוב. את חינוכו רכש מאביו ומאימו. כבר מילדותו שקד על לימוד המסורת התרבותית-יהודית והרחיב את השכלתו הכללית. בשנת 1908 עלה לארץ ישראל, אך היגר לגרמניה בשנת 1912. כעבור שנתיים נשא את אסתר מרכס לאישה, ובשנת 1924 חזר ארצה.

סגנון כתיבתו של עגנון הושפע רבות מהמקורות היהודיים: מהמקרא, ממשניות חז"ל, מהמדרשים, מסיפורי עם וממעשיות. הוא כתב סיפורים קצרים לצד רומנים עבי כרס. סיפוריו עוסקים בתחומי חיים שונים. יצירתו של עגנון מרובדת ורבת סמלים; לצד הרבדים הגלויים בה, כל סמל מרמז על מעגל נוסף של משמעויות.

עגנון זכה בפרס נובל לספרות בשנת 1966 וגם בפרסים רבים אחרים בשל פועלו בתחום הספרות: פרס ביאליק בשנת 1934 ובשנת 1950, ופרס ישראל בשנת 1954 ובשנת 1958. ספריו תורגמו לשפות רבות: לגרמנית, לאנגלית, ליידיש, לספרדית, לצרפתית, להולנדית, לאיטלקית, לטורקית וללשוונות סקנדינביות.

הסיפור "מאויב לאוהב" הוא סיפור בעל יסוד אוטוביוגרפי. הוא עוסק בהתיישבותו של הסופר ש"י עגנון בשכונה הירושלמית תלפיות. בסיפור יש יסודות מציאותיים לצד יסודות דמיוניים. במרכז הסיפור מאבקו של המספר ברוח שאיימה להחריב את ביתו. המאבק הוא בין שני כוחות: בין כוח ההרס (המגולם ברוח) ובין כוח הבנייה (האדם). הסיפור מגולל תהליך של שינוי ממצב של עוינות למצב של קרבה ושל קבלה הדדית.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידייקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

אם לא למעלה מזה

יצחק ליבוש פרץ

בכל ימות הסליחות, **בבוקר בבוקר**, נעלם הרבי מנימירוב. בני-ביתו משכימים **לסליחות**, יוצאים ועוזבים את הדלת פתוחה אַחֲרֵיהֶם; בלי ספק יוצא הוא אחרי כן בעצמו. ומעולם לא ראה אותו איש, לא בחוץ ולא **בבית-הכנסת** או **בבית-** המדרש, ולא אצל **המניינים**.

והנה מה שהפתח פתוח – אין **בכך** כלום; אל בית הצדיק לא יבואו גנבים; יגע אחד מהם **בכף-המנעול**, **ומובטח** אני, שתיבש ידו. אך **איה** הרבי?

ואומרים: בלי ספק **במרום!** – הימים – ימים נוראים, צורכי עם ישראל מרובים, צריכים **לפרנסה**, לשלום, לבריאות, ליראת-שמיים ויראת-חטא... והולך וקָרַב יום הדין, השופט כל הארץ יעשה משפט, והשטן משוטט **בכל** הארץ, **ובוחן** **ובודק** באלפים עיניים בַּחורין וּבַסְדֵקִין של הלב והנפש! והוא מְסִית וּמְדִיחַ, ועולה **וּמְשַׁטֵּין!** ומי יעמוד **ביום** צר, אם לא קדוש ישראל מנימירוב?

בלי ספק הוא עולה **למרום ומשתטח** לפני כיסא כבודו, **ומתפלל** על עם ישראל; ולפעמים מתנהג הוא גם בתקיפות, כדרכו! [...]

מניין: עשרה יהודים לפחות הדרושים לשם תפילה בציבור. במקרה זה הכוונה לקבוצות מתפללים.

מסית, מטעה, מוליך שולל

גורם לאחר לעבור עבירה

יצחק ליבוש פרץ (1852–1915) נולד בזמושץ' שבפולין למשפחה מיוחסת. הוא רכש חינוך מסורתי וכללי והחל לכתוב ולפרסם שירים. שפת אימו הייתה פולנית, אך במהרה הוא החל לדבר עברית ויידיש. נוסף על עיסוקו בכתיבה היה פרץ עורך דין מצליח.

הרקע לסיפור "אם לא למעלה מזה" הוא תנועת החסידות: במאה השמונה עשרה צמחה תנועת החסידות באירופה. היא התפתחה בעיקר במזרח אירופה והציעה ליהודים קהילה חמה ותומכת, דבקות, אמונה ומנהיג שאפשר להעריץ ולאהוב. באותה תקופה צמחה בעיר וילנה שבליטא תנועה שהתנגדה לחסידות. אנשיה טענו שהחסידות היא כת ואין לה זכות קיום, לכן חרמו אותה. הם טענו שהערצת הצדיק על ידי חסידיו פסולה כעבודת אלילים.

במרכז הסיפור "אם לא למעלה מזה" תעלומה: בערב ראש השנה נעלם הרבי של נימירוב ואיש אינו יודע להסביר לאן. חסידיו בטוחים שעלה מעלה לאלוהים לקראת יום הדין להשתטח ולבקש על הקהילה. העלילה מתפתחת כשמגיע מתנגד ליטאי לעיירה ואינו מאמין שעלה הרבי השמימה. ההיעלמות נראית מוזרה רק בעיניו, והוא מתחיל לחקור אותה. הוא עוקב אחרי התנהגותו של הרבי, ולבסוף מגלה לאן הוא נעלם בשעת התפילה.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידייקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

דָּבַר אֶל בְּנֵי הַמְצוּוֹה

מרטין בובר

הפיכתו של נער **לבר-מצווה** אין משמעה, שמכאן ואילך עליו לקיים מצוות. כשהנער מגיע לגיל שלוש-עשרה אין הוא עובר מעולם של היעדר מצוות ונכנס לעולם של מצוות. חלק מן המצוות היה חייב לקיימן עוד קודם לכן, וחלק מן המצוות יתחיל לקיים רק מאוחר יותר. משמעותו של המושג 'בר-מצווה' היא שהמצווה אינה מוטלת עליו, אלא הוא **מקבלה** מרצון.

"אמר רבי אלעזר: צריך אדם **להיטפל בבנו** עד שלוש-עשרה שנה, **ומכאן** ואילך צריך הוא לומר: 'ברוך שפטרני מעונשו של זה!'" (מדרש בראשית רבה, פרשה סג).

להיצמד לבנו

עד כאן אפוא היה על האב לישא **באחריות** למעשה הבן. עכשיו היא ניטלה ממנו. מעכשיו, על הבן עצמו לישא באחריות על מעשיו. מה שהוא עושה מעכשיו הוא עושה כאחראי.

אבל לא די בזה. עד כאן לא היה צריך לבחור **ולהכריע**; הוא היה חי בַּאֲוִירָה ניטרלית, סתמית, שעדיין אין בה שום הכרה של הכרעה – אין בְּרֵרַת הַדֶּרֶךְ. אבל מכאן ואילך עליו לבחור **ולהכריע** יְמִינָה או שמאלה, דרך אל האמת או דרך אל השקר. הוא אינו יכול להישאר בחוסר בְּרָרָה והכרעה. צריך **לתפוס** בעצמו את האמת; מי שאינו עושה כך, השקר תופס אותו בטרם ירגיש.

אולם מה הכוונה, שעכשיו מתחילים לברור **ולהכריע**? הכוונה היא, שעכשיו מתחיל להיגלות מי הוא האיש הזה. עד כאן היה רַץ **בעדר** עם כל השאר, מעכשיו צריך ללכת **בדרך** של עצמו, **באחריות** של עצמו. כאן ניכר הוא **בתכונתו** הוא; כאן הוא מִפִּיר את עצמו **בתכונתו**. יְתָר על כך: על ידי הכרעה אחראית, מוכרע באמת מי הוא.

מרטין בובר (1878–1965) היה סופר והוגה דעות. הוא השפיע רבות על התפיסה ההומניסטית במדינת ישראל ומחוצה לה, בעיקר בסוגיות שבין אדם לחברו ובין אדם לאלוהיו. בובר נולד בווינה ונפטר בירושלים. את ימי נעוריו בילה בִּלְבוֹב אצל סבו שלמה בובר, שהיה חוקר של ספרות האגדה, ושם פגש לראשונה את הווי החיים החסידי. המפגש הזה השפיע על נפש הנער והתווה, במידה רבה, את דרך התפתחותו כסופר וכהוגה דעות.

בובר למד פילוסופיה ותולדות האומנות באוניברסיטת וינה, באוניברסיטת ברלין, באוניברסיטת לִיפְצִיג ובאוניברסיטת ציריך. הוא לימד באוניברסיטת פְּרִינְקִיפְּט, ומשנת 1938 עד שנת 1951 לימד גם באוניברסיטה העברית בירושלים. בכתביו פירש בובר את רעיונות היהדות וקירב אותם לבני דורו, כי ביקש להביא את תפיסת היהדות לצעירים שעזבו את המסורת היהודית, ואף לאנושות כולה.

בטקסט "דבר אל בני המצווה" תיאר בובר את הכניסה של המתבגרים לעולם של אחריות ובחירה ואת הצטרפותם לחברת המבוגרים ולחובות הדתיות, המוסריות והרוחניות. לדבריו, תהליך ההתבגרות מתאפיין בניגודים – מצד אחד המתבגר מרגיש צורך להשתייך לקבוצה ולהתאים את עצמו אליה, ומצד שני יש לו רצון לבטא את ייחודיותו.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידייקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

קטע יומן

חנה סנש

23.9.1939, נהלל

היום עליי לכתוב שוב הונגרית, כי הרבה דברים עליי לכתוב. כה רבים הם הרעיונות המתרוצצים במוחי, עד כי שפתי העברית דלה מִהֶבְיָעָם.

היום – יום הכיפורים, **וברצוני** לִבְטֵא **באופן** בהיר את מחשבותיי. מה מאוד רוצה הייתי להנציח **בלב** את רשמי הימים הראשונים שלי בארץ.

זה ארבעה ימים הנני נמצאת כאן. לפניי, במרחק לא גדול, מטפס "צבר" קטן על עץ זית. מסביב עצים אופייניים לארץ ישראל. הנני בעמק יזרעאל, בנהלל. סוף סוף הגעתי הביתה, לארץ ישראל.

עוד איני מְכִירָה את בית הספר; אני נמצאת **במקום** יומיים בלבד וטרם הספקתי לראות הכול, אבל האווירה של הארץ כה טובה והאנשים כה ידידותיים! נדמה לי שהנני נמצאת בתוכם כבר הרבה הרבה זמן. וזה כמעט נכון. הן תמיד חייתי בין יהודים. מובן שלא בין יהודים כאלה: חופשיים, עִמְלִים, שקטים, **ולדעתי** גם מאושרים.

אינני שוכחת לרגע שאני משקיפה על הכול מנקודת ראות אידיאלית ושעוד נְכוֹנוֹ לי ימים קשים.

אתמול, **בערב** יום הכיפורים, הרגשתי שאני נופלת מאוד ברוחי. לאחר שהשוויתי בנפשי את אשר נכון לי כאן לעומת כל מה שעזבתי שם, **פקפקתי** אם כדאי היה. המטרה כאילו נעלמה מעיניי. אבל עשיתי זאת **בכוונה**. נתתי לְרִפְיוֹן רוח להשתלט עליי. חשוב היה שתפוג פעם כל המתיחות.

בסופו של דבר, לאחר שִׁבְּשׁוּ הדמעות, הִרְגַשְׁתִּי **שבכל** זאת היטבתי לעשות. מטרת חיי, ייעודי, הם שקושרים אותי לארץ. **ברצוני** לא לחיות סתם, אלא למלא ייעוד. אבל הן כל מי שחי כאן ממלא ייעוד.

חנה סנש נולדה בהונגריה בשנת 1921. היא הייתה בתו של בלא סנש, סופר יהודי, שנפטר כשהייתה צעירה. היא למדה בבית ספר הונגרי, וכבר אז הרבתה לעסוק בפעילות חברתית, תרבותית וספורטיבית.

סנש עלתה לארץ ישראל בשנת 1939 בהיותה בת שמונה עשרה. היא החלה ללמוד בבית הספר החקלאי לבנות בנהלל, ולאחר מכן הצטרפה לקיבוץ שדות ים, הסמוך לקיסריה, שבמידה רבה היה השראה לשירה.

סנש התגייסה לפלמ"ח ונמנתה עם אנשי יחידת הצנחנים שהוקמה במלחמת העולם השנייה כדי להילחם בנאצים. לסנש הייתה עוד מטרה: היא רצתה ליצור קשר עם אימה בהונגריה ולהביאה ארצה.

ביוני 1944 צנחה סנש ביוגוסלביה בשליחות היישוב העברי והמודיעין הבריטי, ומשם הגיעה להונגריה. היא נתפסה ומכשיר השידור בידה, ואף כי עונתה באכזריות בבית הסוהר בבודפשט, היא לא נשברה. שישה שבועות לאחר מכן החל משפטה ונגזר דינה. היא הוצאה להורג ב-7 בנובמבר 1944. לאחר מותה נקברה סנש בבית הקברות היהודי בבודפשט. בשנת 1950 הועלו עצמותיה לקבורה בהר הרצל בירושלים. על שמה נקרא היישוב "יד חנה". שני שירים משירה הנודעים הם "אשרי הגפרור" ו"הליכה לקיסריה", המוכר יותר במילותיו "אלי, אלי, שלא ייגמר לעולם".

לאחר שהוצאה להורג פתחו חברי קיבוץ שדות ים את כתביה וגילו את יומנה. קטע היומן שקראתם נלקח מהדברים שכתבה ביום הכיפורים, ימים ספורים לאחר שעלתה ארצה. אפשר לראות כיצד חנה, צעירה אידיאליסטית, מתבוננת בעצמה ובחברה הסובבת אותה בכנות ובוחנת באמצעות הכתיבה את חייה ואת השינויים שחלו בה.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידויקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

קטע יומן

אנה פרנק

הרהורים: לְפָטֵר

הסתתר עם
אנה פרנק
בדירת המסתור

אנו חסרים כאן הרבה, הרבה מאוד **וכבר** זמן רב. גם אני חסרה דברים אלה, כמוני **כמוך**. אל תחשוב **שְׁפוֹנוֹתִי לדברים** חיצוניים, כי הללו ישנם גם ישנם. לא, אני מתכוונת **לדברים** הפנימיים. אני משתוקקת כמוך לחופש ואוויר, אבל נדמה לי שעל מחסורים אלה קיבלנו פיצויים רבים. כוונתי לפיצוי פנימי.

כאשר ישבתי הבוקר לפני החלון וקִבַּטתי החוצה ובעצם התבוננתי היטב באלוהים **ובטבע**, הייתי מאושרת, ממש מאושרת. ופטר, כל עוד האושר הפנימי הזה ישנו, אותו אושר **בטבע**, **בבריאות ובהרבה** דברים נוספים, כל זמן שאדם נושא את אלה **בקרבו**, מובטח לו שתמיד ידע אושר. עושר, כבוד, הכול עלול אדם **לאבד**, אבל האושר שבליבך פנימה, הוא אך עשוי להתכסות בצָעִיף, ותמיד, כל עוד אתה חי, הוא ישוב ויעשה אותך מאושר.

נסה פעם, כאשר אתה לבד ואומלל, או עצוב, להציץ מחלון העלייה במזג אוויר נאה כזה. לא אל הבתים ואל הגגות, אלא אל השמיים. כל זמן שאתה יכול להתבונן בשמיים בלי פחד, וברי לך שאתה טהור מבפנים, מובטח לך שהאושר ישוב ויפקוד אותך.

אנה פרנק (1929–1945) הייתה נערה יהודייה ילידת גרמניה, שעברה עם משפחתה להולנד עקב עליית הנאצים לשלטון. במלחמת העולם השנייה הסתתרה מפני הנאצים בדירת מסתור בהולנד ונספתה בשואה. ביומן שכתבה היא ביטאה את הלך הרוח של נערה מתבגרת צעירה ורגישה. היומן פורסם בשנת 1947, תורגם לשפות רבות, עובד עיבודים שונים והיה מקור להזדהות עבור בני נוער ברחבי העולם.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידויקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

קטע מנאום

מרים נאור

ההגנה על השוויון וביעור האפליה חשובים הם. השוויון שומר מפני **שרירות** השלטון; הוא מגשים את כבוד האדם, את הצדק ואת ההגנות **במובן** היסודי ביותר; הוא מסייע **ביצירת לכידות** חברתית **ומבטיח** את אמון הציבור **ברשויות** המדינה. אולם שוויון אין משמעו זהות. שוויון אינו אחידות. בני האדם שונים הם זה מזו, **ומשטר** דמוקרטי מכבד שונות זו – הוא מבוסס עליה. לא בְּכָדִי ציין השופט א' ברק כי "אין אדם הדומה לְחלוטין לרעהו" [...]. כל אדם הוא עולם בפני עצמו. החברה מבוססת על בני אדם השונים זה מזה. רק הגרועות שבדיקטטורות מבקשות לבטל הבדלים אלה".

פְּלוּרָלִיזִם ברעיונות, בדעות ובאמונות אינו פוגע **בלכידות** החברתית. אדרבא, כוחנו הוא **בשונות ובלגיטימציה** שאנו נותנים **למחלוקת במסגרת** כללי המשחק הדמוקרטי. אפשר לחשוב כך ואפשר אחרת – ואת שתי הדעות יש לכבד.

ללא הצדקה,
חסר התחשבות

חיסול, עקירה

ריבוי דעות

מתן רשות

מרים נאור (1947), ילידת ירושלים, הייתה שופטת בית המשפט העליון, ובשנים 2015-2017 הייתה נשיאת בית המשפט העליון. בשנת 1971 סיימה בהצטיינות את לימודי המשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים והתמחתה בעריכת דין אצל שופט בית המשפט העליון משה לנדוי. לנאור הוענק אות אביר איכות השלטון לשנת 2018, וכיום היא נשיאת בית הדין הציוני העליון של ההסתדרות הציונית העולמית. בשנת 2019 קיבלה תואר דוקטור לשם כבוד מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידויקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

אין ישועה להודו – קטע מנאום

מהטמה (מוהנדס) גנדי

אני מקווה כי האוניברסיטה הזאת תדאג שהצעירים הבאים **בשעריה** יזכו ללמוד **בלשונות** המדוברות **בפיהם**. השפות שלנו הן השתקפות של עצמנו, ואם תאמרו לי כי שפותינו עניות מְפֹדֵי שניתן יהיה להביע בהן את המחשבות הנְעֵלוֹת ביותר, מוטב שתאמרו כי **ככל** שנקדים למחות את קיומנו, כן ייטב לנו. האם יש אדם החולם שהאנגלית תוכל להיות אי פעם **לשפתה** הלאומית של הודו? מדוע **להשית** מגבלה שכזאת על האומה? [...]

הקֶאֶשְמָה נגדנו היא שאין בנו יוזמה. איך תוכל להיות בנו יוזמה אם עלינו להקדיש את השנים היקרות של חיינו **לרכישת** שפה זרה? [...]

ההשכלה היחידה שלה אנו זוכים היא השכלה אנגלית. **ובלא** ספק ניכרת בנו תועלתה. **חשבו** מה היה **ברשותנו** היום לו היינו זוכים בְּחַמִּישִׁים השנה האחרונות להשכלה **בשפותינו**-אנו? הייתה לנו היום הודו חופשית, היו לנו אנשים משכילים משלנו, לא זרים בארצם-הם, אלא מדברים אל ליבה של האומה; הם היו עובדים **בקרב** העניים שבעניים, ומה שהיו רוכשים במהלך חמישים השנים האלה היה **למורשת** האומה [...]

להטיל

מהטמה גנדי (1869–1948), יליד הודו, היה עורך דין ומנהיג פוליטי ורוחני. גנדי עמד בראש תנועת העצמאות ההודית שנאבקה בשלטון האימפריה הבריטית. בעקבות פעולות המחאה שארגן נכלא כמה פעמים על ידי הבריטים. גנדי נחשב סמל ההתנגדות הבלתי אלימה ועורר השראה בקרב תנועות לזכויות אדם ברחבי העולם. בנאום זה, ב־4 בפברואר 1916, גנדי קרא לארצו להשיב לעצמה את עצמאותה לאחר שנות השלטון הבריטי.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידויקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

בני חורין סוף סוף – קטע מנאום

נלסון מנדלה

אחיי הדרום אפריקנים – בני עמה של דרום אפריקה: הלילה הזה הוא ליל שמחה אמיתית. אומנם אין אלה התוצאות הסופיות, אבל קיבלנו את תוצאות הבחירות הזמניות, וְאַנחנו מאושרים מהתמיכה המוחצת **בקונגרס** הלאומי האפריקני.

לכל חברי הקונגרס הלאומי האפריקני והתנועה הדמוקרטית שעבדו קשה כל כך בימים האחרונים **ובעשרות** השנים הרבות, אני מודה לכם **ומכבד** אתכם. לאנשי דרום אפריקה והעולם הצופים בנו: זהו ליל שמחה **לרוח** האנושית. הניצחון הוא גם ניצחונכם. אתם עזרתם לשים קץ לַאֲפֶרְטֶה־יִיד, אתם עמדתם לצידנו **בזמן** המעבר.

אני צפיתי, יחד עם כולכם, **בעֶשְׂרוֹת** אלפי האנשים מבני עמנו שעמדו **בסבלנות** **בתורים** ארוכים במשך שעות רבות. חלקם ישנו על האדמה תחת כיפת השמיים במשך הלילה כדי להצביע **בבחירות הרות הגורל** האלה.

גיבוריה של דרום אפריקה הם אגדות דורות על דורות. ואתם, בני העם, אתם גיבורינו האמיתיים.

זהו **אחד** הרגעים החשובים ביותר בחיי ארצנו. אני עומד כאן לפניכם נמלא גאווה ושמחה: גאווה **בבני** העם הפשוטים והצנועים של הארץ...
ושמחה על שאנו יכולים לקרוא **בקול גדול** – בני חורין סוף סוף! [...]

נלסון רוליהללה מַנְדֵּלָה (1918–2013) היה עורך דין, מהפכן ומדינאי דרום אפריקני. הוא היה נשיא דרום אפריקה בשנים 1994–1999, נחשב אבי האומה וזכה בפרס נובל לשלום בשנת 1993. משנת 1960 היה מנדלה מנהיג הזרוע החמושה של המפלגה הפוליטית "הקונגרס הלאומי האפריקני", שהייתה בלתי חוקית משום שהתנגדה לאפרטהייד, מדיניות ההפרדה הגזעית של המיעוט הלבן נגד הרוב השחור בדרום אפריקה. הוא הועמד לדין, הורשע וישב בכלא בשנים 1964–1990. לאחר התעצמות המחאה העולמית נגד מדיניות ההפרדה הגזעית ובעקבות פירוק האפרטהייד והסרת האיסור החוקי על "הקונגרס הלאומי האפריקני", שוחרר מנדלה מהכלא. בשנת 1994 זכתה מפלגתו בבחירות בדרום אפריקה ומנדלה כיהן כנשיא. הנאום "בני חורין סוף סוף" היה הנאום הרשמי הראשון שנשא בתפקידו כנשיא, ב־2 במאי 1994.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידויקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

יש לי חלום – קטע מנאום

מרטין לותר קינג

[...] גם למול קשיי היום והמחר, עדיין יש לי חלום. חלום הנטוע עמוק בְּחִלּוֹם האמריקני. יש לי חלום, כי יום אחד תקום האומה הזאת **ותקיים** את משמעות האמת של האמונה שעליה קמה: מקובלות עלינו אמיתות אלה כמוכחות מְאֵלֶיהָ, **שכל** בני האדם שווים.

יש לי חלום, כי יום אחד על הגבעות האדומות של ג'ורג'יה, יוכלו בני עבדים לשעבר **ובני** בעלי עבדים לשעבר לשבת, שבת אחים גם יחד.

יש לי חלום, כי יום אחד אפילו מדינת מיסיסיפי, מדינה הרוחשת בלהט העוולה, רוחשת בלהט הדיכוי, תהיה לגן עדן של חירות וצדק.

יש לי חלום, כי ארבעת ילדיי הקטנים יחיו יום אחד **באומה** שבה לא **יישָׁפְטוּ** על פי צבע עורם, אלא על פי תכונות אופיים. יש לי חלום היום!

יש לי חלום, כי יום אחד באלבמה, על **גִזְעֵנֶיהָ** הרשעים, על מושלה ששפתיו נוטפות דברי ביטול והפרדה; יום אחד באלבמה עצמה יוכלו ילדים שחורים וילדות שחורות לשלב ידיים עם ילדים לבנים וילדות לבנות כאחים וְאָחיות. יש לי חלום היום!

יש לי חלום, כי יום אחד **כל גיא יינָשָׂא וכל הר וגבעה ישפָּלו** והיה הֶעָקוֹב לְמִישׁוֹר וְהִרְכָּסִים לְבִקְעָה. ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר [...]

וכאשר יהיה הדבר, כאשר נניח **לחירות** להדהד, כאשר נניח לה להדהד מכל כפר ומכל מושב, מכל מדינה ומכל עיר, נוכל להאיץ את בואו של אותו היום בו כל ילדי האל, שחורים **כלבנים**, יהודים כגויים, פרוטסטנטים כקתולים, יוכלו לשלב ידיהם ולשיר את מילות שיר הדת השחור הנושן, "בני חורין סוף סוף, בני חורין סוף סוף. ישתבח שם האל, אנו בני חורין סוף סוף".

הבעיות והקשיים
נעלמו והכול בא
על פתרונו.
על פי ישעיהו מ, ד

מרטיין לותר קינג הבן (1929–1968) היה ד"ר לתיאולוגיה וכומר אפרו־אמריקני. הוא היה הוגה דעות מרכזי של התנועה לזכויות האזרח בארצות הברית ולחם למען זכויות אדם של שחורים בארצות הברית. בזכות פועלו הוענק לו פרס נובל לשלום בשנת 1964. קינג נעשה לפעיל זכויות אדם בשנת 1955. הוא הנהיג את חרם האוטובוסים של מונטגומרי מטעם האוכלוסייה השחורה, והיה הנשיא הראשון של ארגון "התאחדות ההנהגה הדרומית נוצרית". הארגון ביקש לאגד את הכנסיות המאחדות פעילות של אפרו־אמריקנים ולרתום את כוחם כדי להיאבק בלי אלימות נגד הפרת זכויות אדם ונגד גזענות. קינג עמד בראש הארגון הזה עד יום מותו. הוא דגל בהפגנות בלתי אלימות נגד מערכת חוקי האפליה הגזעית בדרום ארצות הברית. ההפגנות האלה זכו להד תקשורתי רחב.

ב־28 באוגוסט 1963 נשא קינג את נאומו המפורסם "יש לי חלום" בזמן "מצעד וושינגטון למען תעסוקה וחירות". הנאום הפך לרגע מכונן במאבקם של השחורים בארצות הברית ובתולדות התנועה לזכויות האזרח בארצות הברית, ונחשב לאחד הנאומים הטובים והידועים ביותר בהיסטוריה. בחלוף הזמן הרחיב קינג את פעילותו הציבורית ונלחם גם נגד עוני ונגד מלחמת וייטנאם. הוא נרצח ב־4 באפריל 1968, ובעקבות הרצח התלקחו מהומות בערים רבות בארצות הברית.

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול של טקסט בלתי מנוקד

הנחיות

ודאו שהתלמידים יקראו קריאה שוטפת, המעידה על הבנת הטקסט. הקפידו על כך שהתלמידים ידויקו בקריאת המילים, בעיקר המילים הכתובות בכחול.

האהבה מתחילה בבית – קטע מנאום

האם תרזה

[...] אני חושבת שאנחנו, במשפחתנו, איננו נדרשים **לפצצות**, לרובים **ולהרס** כדי להביא שלום – אלא להתכנס, לאהוב זה את זה, להביא את השלום, את השמחה, את עוצמת הנוכחות ההדדית בבית. כך נוכל **לגבור** על כל הרשע בעולם. כה רב הסבל, כה רבה השנאה, כה רבה המצוקה, ואנו **בתפילתנו**, **בקורבן** שלנו מתחילים בבית. האהבה מתחילה בבית, ואין השאלה כמה אנו עושים, אלא כמה אהבה אנו מכניסים למה שאנו עושים [...]

ובפרס זה שקיבלתי כפרס של שלום, אני אֶנְסָה ליצור את הבית עבור אותם הרבים שאין להם בית. שכן אני מאמינה שהאהבה מתחילה בבית, ואם נוכל ליצור בית לְעֵנִיִּים – אני חושבת שעוד ועוד אהבה תתפשט סביבנו. ונוכל באמצעות האהבה המבינה הזאת להביא את השלום, להביא את **הבשורה** לעניים. העניים במשפחתנו תחילה, בארצנו ובעולם.

[...] האם אנו שותפים **לייסורים**, שותפים לסבלם של בני האדם? ברֻחְבֵי העולם, לא רק **במדינות**. העוני במערב נראה לי קשה לסילוק במידה רבה יותר. כאשר אני אוספת אדם מן הרחוב, רעב, אני נותנת לו צלחת אורז, פרוסת לחם, **השבעתי** את רצונו. **השבעתי** את רעבונו. לעומת אדם מנודה, אדם המרגיש לא-רצוי, לא-אהוב, **מבועת**, אדם שנזרק מן החברה – העוני הזה פוגע **ומשפיל** כל כך, ונדמה בעיניי כה קשה. **אחיותינו** עובדות בקרב אנשים שכאלה במערב.

ועל כן עליכם להתפלל למעננו, כדי שנוכל להיות הבשורות הטובות האלה, אבל איננו יכולות לעשות זאת בלעדיכם. עליכם לעשות זאת כאן, בארצכם. עליכם להכיר את העניים, אולי לְאֶנְשֵׁינוּ כאן יש צרכים חומריים, הכול, אבל אני חושבת שאם נביט כולנו אל תוך בתינו, נגלה כמה קשה לנו לפעמים לחייך זה אל זה, והחיוך הזה הוא תחילת האהבה.

האם תרזה (1910–1997) הייתה נזירה אלבנית קתולית, מיסיונרית ופעילה הומניטרית. היא הקימה את "מסדר המיסיונרים של הצדקה", גוף נוצרי שסייע לעשרות אלפי אנשים. האם תרזה נולדה בשם אגנס ג'ונקסה בויאג'ו במקדוניה, ובגיל שמונה עשרה הצטרפה ל"אחיות של לורטו", קהילת נזירות אירית, ומטעמה נשלחה לפעילות מיסיונרית בהודו. עם הזמן היא הקימה מסדר משלה כדי לסייע בהתמודדות עם בעיות עוני ולדאוג לחלשים ולנזקקים. בשנת 2003 הכריז הוותיקן שהאם תרזה "מבורכת", ובשנת 2016 הכריז שהיא קדושה נוצרית. בזכות עבודתה, סיועה ההומניטרית ותמיכתה בעניי הודו, היא הפכה לאחת הנשים המפורסמות ביותר בעולם ולסמל לטוב לב וליושר. האם תרזה זכתה בפרס נובל לשלום בשנת 1979, ונשאה נאום זה בוועידת הפרס.

השימוש בערכה זו ביצירות של יוצרים אשר זהותם אינה ידועה או שלא אותרו, נעשה בהתאם להוראות סעיף 27. א. לחוק זכות יוצרים, תשס"ח - 2007, לאחר שהכותבים פעלו בשקידה סבירה לגילוי או לאיתור בעל זכות היוצרים ביצירה. בעל זכות יוצרים אשר נעשה שימוש ביצירתו בערכה זו, זכאי לבקש שנחדל מהשימוש ביצירה או לעדכנו בדבר זהות היוצר. בכל נושא ניתן לפנות למטח לדוא"ל: sherut@cet.ac.il סמליל: [Shutterstock.com](https://www.shutterstock.com)